

Diké fényére várva

Soha mélységében nem tanultam róla, tán épp ezért mindig érdekelt a görög mondavilág. A felületes olvasmányokkal, lexikonszerű ismeretekkel nem jutottam messzire. Most azzal kellett szembesülöm, hogy kedvenc költőm egyik versét csak hézagosan értem. Áprily Lajos Antigone című művéről van szó.

Antigone

A Nap nagymessze, drága Haimon,
most oldja bíbor csónakát,
a harmat-fényű Dirke-tájon
tengerfuvalmak szállnak át,
s a szőke por éjjel be fogja
temetni könnyű lábnyomom
Sötét az Acheron homokja:
itt meg kell halni, Haimonom.

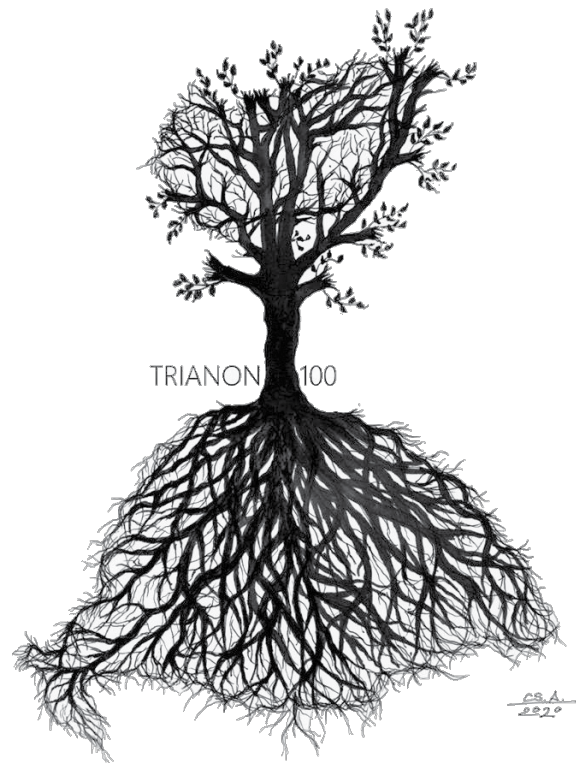
Mit is keresnénk árva-ketten,
hol éig ér a gyűlölet?
*Én gyűlöletre nem születtem
és itt szeretni nem lehet; s*
az ősem átka, haj, suhogva
végigsüvölt a sorsomon
Sötét az Acheron homokja:
itt meg kell halni, Haimonom.

Itt meg kell halni: Dike fénye
ki tudja, meddig nem derül,
*mikor lesz embernek reménye
testvért szeretni emberül?*
De lenn, törvények átkozottja,
majd új világról álmodom
Sötét az Acheron homokja:
itt meg kell halni, Haimonom.

Ez a vers először a Zord Idő 1920. augusztus 15-ei számában jelent meg. Erdély, sőt Budapest is román csapatok által megszállt terület. Az általam önkényesen dőlten írt négy sor ennek fényében érthető. A többihez magyarázat kell. Antigone még csak-csak megvan, Szophoklész drámáját láttam valaha. De elevenítsük fel:

Antigoné Kreón parancsa/törvénye ellenére eltemette testvérét, Polüneikészt, mert a halott csak így juthat el a túlvilágra. Kreón és Antigoné a hatalom és az erkölcs összezapása. Kreón az ország érdekét nézve befalaztatja a törvénynek ellenszegülő Antigonét, vőlegénye, **Haimón** (Kreón fia) melléáll. Kreón visszalépne, de már késő, Antigoné meghal, s ezért Haimón is öngyilkos lesz. Ezt látva anyja, Eurüdiké is követi fiát, Kreón beleőrül a helyzetbe. **Akherón** (=bánatot hozó, örömtelen) az alvilágba vezető folyó, **Diké** az igazságosság istennője (latin párja Justitia) **Dirké** pedig Lykos király forrassá változtatott felesége, itt csak a bevezető tájkép része.

Ez a kis magyarázat érthetővé teszi a verset, de ugye senki nem téved el: a vers nem a mitológiáról, hanem Trianonról szól. Áprily jellegzetesen szelíd-szomorú fájdalomát osztja meg velünk. Nem optimista: Diké fénye, ki tudja, meddig nem derül? Mi tudjuk: száz év is kevés volt erre. De itt vagyunk. De élünk.

Csák Attila: Trianon 100